

ΙΩΝΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ.

ΣΜΥΡΝΗ τῇ 16 Νοεμβρίου 1850.

ΦΑΡΜΑΚΙΑΔΗΣ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

Προτάττομεν τὸν Φαρμακίδην τοῦ Οἰκονόμου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς παρούσης μικρᾶς διατριβῆς, ὡς ὡς προέχοντα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν μάθησιν, τὴν τέχνην τοῦ συγγράφειν, τὸν ἀριθυμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν συγγραφεῶν, τὴν ἐπ' αὐθιγῶνς ῥητορείαν, τὰς διδασκαλικὰς ὑπηρεσίας, ἡ ἄλλην χρησιμότητα πρὸς τὸ ἔθνος, ἡ καὶ κατὰ περίνοιαν, πολυμάθειαν καὶ φιλογένειαν, ὡς ἐπιθυμῶσιν ἴσως οἱ περὶ τὸν Φαρμακίδην νὰ νομίζωμεν ἡμεῖς οἱ ἀπλούστεροι κοινωνοὶ, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι καὶ ἐκ Βιέννης καὶ ἐξ Ἀθηνῶν, ἡ ὅθεν ἄλλοθεν, ὁ σοφὸς καὶ δίκαιος Φαρμακίδης ἤρχισε προπετῶς, ἱταρῶς καὶ θαυμάως τὸν περιεργὸν τοῦτον κατὰ τοῦ συντοπίτου Οἰκονόμου ἀγῶνα, τὸν ἀνάρμοστον, τὸν ἀπαίσιον, τὸν κοινοβλαβῆ, τὸν ἀξιοκατάκριτον ἀληθῶς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. Ἴσως ἀπείχομεν διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν προκειμένην ἀναγκαίαν παραθεσιν καὶ κρίσιν περὶ τῶν δύο τούτων ἀξιολόγων κληρικῶν, ὡς ἐπράξαμεν ἄχρι τοῦ νῦν, ἂν ἐβλέπομεν, ὅτι ὁ ἀνησυχὸς οὗτος χριστιανὸς, ὁ Φαρμακίδης, ἀπεφάνη πλεον νὰ πῶσιν, τὰς κατὰ Οἰκονόμου καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ταλαιπώρου ἐν γένει κλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, σιωπώντων ἀνεξικακῶς, ἐπιμόνους μηχανουργίας καὶ ποιεῖας, θανατῶν καὶ κρυφῶν, ἀμέσους καὶ ἐμμέσους, ἐν αἷσι ἀναμιγνύει καὶ φράσεις καὶ ιδέας μὴ ἀκριβῶς ὀρθοδόξους, μὴδὲ φιλικὰς ἀληθῶς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἐλευθέριος ὁ Φαρμακίδης, ἐν Ἀθήναις, μάλιστα, νὰ φρονῇ καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἀγαπᾷ περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου, ἡ τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὡς τις ἐξισωμένος σύμμαχος τῶν μισελλήνων ἑτεροδόξων. Ἐπειδὴ ὅμως γράφων δημοσίως καὶ ἀσυστόλως, ἀξιοῖ διὰ βατολογιών ἐπανεληγμένων καὶ ἀσυγγνώστων νὰ φρονῶσι τὰ αὐτὰ καὶ πάντες, οἱ κατ' αὐτὸν μωροὶ καὶ ἄπειροι ἀναγνώσται τῶν διατριβῶν αὐτοῦ, ὑβρίζουμένοι καὶ συκοφαντούμενοι κατὰ πολλοὺς τρόπους ὑπὸ τοῦ θαυμασίου τούτου λογιστάτου, ἔαν δὲν συμφωνῶσι κατὰ τι μετ' αὐτοῦ, ἀνγκαζόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ σημειώσωμεν ἐν ταῦθα

πρὸς γνῶσιν τοῦ Πανελληνίου, 1, ὅσα γινώσκωμεν ἡ σκεπτόμεθα περὶ τῆς διαμάχης καὶ ἀξίας τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, Οἰκονόμου καὶ Φαρμακίδου, καὶ 2, ὅσας παρατηρήσεις καὶ ἐπικρίσεις ἔχομεν ἐπὶ τῶν κατὰ τοῦ ἱεροῦ Τόμου τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου νεωτάτων διατριβῶν τοῦ σοφολογιωτάτου Φαρμακίδου, ἐξ ὧν καὶ μόνων καταδικάζεται ἄρ' αὐτοῦ ἀποχρώντως, παρὰ τοῖς νοῦν ἔχουσιν αὐτὸς ὁ νῦν καθηγητὴς τῶν θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν γνώμην ἡ σύμπραξιν τοῦ ὁποῦ ἐγένετο πρὸ 17 ἐτῶν καὶ διετηρήθη τοῦτον χρόνον ὁ σκανδαλώδης ἐκεῖνος σχεδιασμὸς τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῦ τὴν κατὰ τὸν ἱερὸν Τόμον γενομένην ἐπ' ἐσχάτων διόρθωσιν μικρὰν μετὰ τοσαύτας κοινὰς λογομαχίας καὶ ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς βλάβας τοῦ ἔθνους ἐκήρυξεν εὐλόγως ὁ βασιλεὺς Ὁθων ὡς μίαν τῶν ἀληθῶς ἐνδοξῶν πράξεων τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Διὰ ταῦτα ἐσύμπερε πολλοὶ εἰς τὸν Φαρμακίδην, εἶν, ὡς διατείνεται, ὑπάρχη ὀρθόδοξος χριστιανὸς ὄντως καὶ φιλογενὴς Ἕλληνας, (ὅπερ ἀκούομεν ἄσμενοι παρὰ τοῦ ἀλόλου καὶ ἀφελοῦς αὐτοῦ στόματος), νὰ πῶσιν ὅλως, διῶλου τὴν τῶν ἄχρι νῦν πεπραγμένων καὶ εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ περὶ Οἰκονόμου καὶ Ἐκκλησίας ἡ Ἑλληνικοῦ κλήρου φιλονεικίαν ἐπανάληψιν.

Ὁ Φαρμακίδης, γέννημα, ὡς καὶ ὁ Οἰκονόμος, τῆς εὐγένου καὶ εὐάνδρου Θεσσαλίας, παλαιᾶς μητρὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς ἱππευτικῆς καὶ τῆς μαγικῆς τέχνης, νῦν δὲ πολλῶν σοφῶν καὶ φιλογενεστάτων ἀνδρῶν, μέτριος τὸ ἀνίστημα, ἔχων σύμμετρον μὲν καὶ εὐτονον σῶμα, μικρὸν δὲ καὶ λείον μετώπον καὶ τρίχα ξανθὴν, [γνώσιμα κατὰ τοὺς φυσιολογούντας χαρακτῆρος δραστηρίου, φιλερίδος καὶ ἰσχυρογνώμονος, οὐχὶ δὲ καὶ ὑψίνοος ἡ φιλοσοφου καὶ πολυμαθοῦς], ὁρμαίνων πρὸς τὰ πατροπαράδοτα ὡς τις ταύρος κεραίζων ἀκχύπτως, καὶ ὅταν βλέπῃς αὐτὸν βαδίζοντα, νομίζεις, ὅτι ἔχει ἐν τῷ νῷ κεκρυμμένην τινὰ ιδέαν ἀπειλητικὴν, ἀλλὰ ιδέαν περιορισμένην καὶ ἀποκλειστικὴν μετρί μορομανίας. Ἀγνωσμέν τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς καὶ τὴν ἄλλην τῆς νεότη

της αὐτοῦ διατρεφὴν καὶ διδασκαλίαν. Ὡς ἐκ τῶν ὀλίγων συγγραμμάτων αὐτοῦ συμπεραίνομεν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦτον ἀδύνατος καὶ ἀτελής γὰρ τὸ θεμελιώδες τοῦ Ἑλλήνου διδασκαλίου καὶ συγγραφείως, μάλιστα δὲ ἰερωμένον, σπουδασμα καὶ μελέτημα, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν φιλολογίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μάθησιν. Μανθάνων ἴσως ἐν Βιέννῃ πολλὰ καὶ ποικίλα πράγματα, ἐν αἷς καὶ τὰ Ἑλληνικά, ὁ Φαρμακίδης οὗτος μετέβη καὶ τῆς συντάξεως ἢ διευθύνσεως τοῦ Ἀγίου Ἑρμού, συγγραμματος περιωδικοῦ, πρωτοφανοῦς, ὠφελήσαντο; μεγάλως εἰς τὰ τοῦ ἔθνους κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διὰ ποικίλων διατριβῶν. Ἰσως ἤρμοζεν εἰς τὸν Φαρμακίδην, ὅπερ ἐσύμφερε καὶ εἰς τὸ ἔθνος, νὰ ἦναι διὰ βίου ἐκδότης τοῦ Ἀγίου Ἑρμού καὶ οὐχὶ θεολόγος, σύμβουλος τῆς Ἀντιβασιλείας κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικά τῆς δυστυχούς Ἑλλάδος, καὶ Γραμματεὺς καὶ κυριάρχης τῆς στρεβλοδόξως συστηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀντιβασιλείων αὐτῶν Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, καὶ ἀρθρογράφος ἐνίοτε τῆς Ἀθηναῖς, καὶ διδάσκαλος ὅτε μὲν τῆς Φιλολογίας, ὅτε δὲ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημείῳ! Ἄν ὁ Φαρμακίδης ἀποφασίσῃ ποτὲ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ἀγίου Ἑρμού, [ἐπειδὴ μάλιστα τὸ ἔθνος δὲν ἔχει σήμερον κατὰ δυστυχίαν ὅμοια τοιαῦτα ἔργα, οὐδὲ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ ἄλλοθεν, εἰμὴ ἐκ τῶν τόπων, ὅπου ὑπάρχουσι μεγάλαι βιβλιοθήκαι καὶ πᾶσα εὐκολία εἰς τὴν ἀρίστην σύνταξιν καὶ τὴν γενικὴν διάδοσιν τοιοῦτου συγγραμματος], ἔάν, λέγομεν λοιπὸν, ἀποφασίσῃ, καὶ γηραλῶς ὢν, ὁ Φαρμακίδης νὰ ἐπιχειρήσῃ πάλιν τὸ καλὸν τοῦτο ἔργον, αὐτὸ μόνον καθ' ἡμᾶς ἀπόκειται αὐτῷ ἀληθῶς κοινωφελές καὶ ἐντιμὸν ἐπιχείρημα, ἔάν ὅμως δὲν ἐξυκολούησῃ καὶ ἐκείθεν τὰς αὐτὰς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Οἰκονόμου παραφοράς αὐτοῦ. Ὁ Φαρμακίδης ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀγῶνος, καὶ εἰς τοῦτο δικαίως φαίνεται ἀξιεπίαιος. Τὶ δὲ ἐπραξεν ὁ ἀνὴρ ἐκείνός; ὠφέλειαν τοῦ ἀγῶνος, ἢ τῶν ἄλλων κοινῶν πραγμάτων, ἡμεῖς γε ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ καὶ δὲν πιστεύομεν, ὅτι ἐπραξεν μέγιστα, διότι δὲν ἠκούσαμεν αὐτὸν, εἰμὴ σύμβουλον ὄντα ἐν Εὐβοίᾳ τοῦ Θεσσαλοῦ στρατηγοῦ Ἀδαμαντίου.

Ἄν ἐξ ἡ πλείονα ἔτη ὁ αὐδιδίμος Κυβερνήτης, τέκνον εὐσεβές, πολῦπειρον, περιούσιον τῆς ἀγαθῆς Ἑλληνίδος Κερκύρας, [καὶ ἂν ἐλάνθισθῃ κατ' ἄλλα τινα, ὡς ἄπειρος ὅπωςδὴποτε τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ προσώπων] ἤβηεν βέβαια καταστήσει κανονικῶς, εὐθέως, τὰ τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἄλλα τῶν σπουδαιοτάτων τοῦ νέου κράτους πραγμάτων. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅτε ἦλθεν ἡ Ἀντιβασιλεία μετὰ τοῦ Βασιλέως, ἐγένετο σκέψις περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας. Τὸ πρᾶγμα ἐφάνετο τοῖς πᾶσιν ἐν ταῖς τότε περιστάσεσι τοσούτον σπουδαῖον, ἀκροσφαλές, ὥστε δὲν εὐχαριστήθη ἡ κοινὴ γνώμη, ὅτε ἤκουσεν, ὅτι ἡ Ἀντιβασιλεία ἀνέβησε τὸν περὶ τούτου σχεδιασμὸν εἰς τινα Ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ τινων ἄλλων καὶ τοῦ Φαρμακίδου τούτου, προστεθέντων παραδοξῶς καὶ τινων ἑτεροδόξων, τῶν πάντων ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἀνδρὸς, εὐσεβοῦς μὲν καὶ ἀγαθοῦ, ἀλλὰ καὶ τούτου κοσμικοῦ, ἀγνοοῦντος τὰ ἐκκλησιαστικά, σχεδὸν ἀνίκανου κατὰ πάντα, τοῦ γέροντος Πανούτσου Νοταρᾶ, ἀποθανόντος προπερὺσιν ἐν ἡλικίᾳ 110 ἐτῶν. Ἐρρέθη, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Φαρμακίδου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν αὐτοῦ ἀπεφασίσθησαν πάν-

τα τὰ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, ὅπως ἐγένοντο. Ἄν ταῦτα εἶχον καλῶς, ὀρθοδόξως, ὅπως φρονεῖ, ἢ λέγει μὴ φρονῶν ὁ Φαρμακίδης, (ὅπερ πιθανότερον), διατὶ τάχα νὰ δυσαρεστηθῶσιν ἔκτοτε διαμαρτυρούμενοι καὶ προφορικῶς, [ἂν ὅχι ἐγγράφως διὰ τὸ ἀσκηδάλιστον, καὶ διότι δὲν ἀμφιβάλλον περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ κακοῦ μετὰ τινα χρόνον], τοσούτοι ὁμογενεῖς ἐκλεκτοί, κληρικοί καὶ λαϊκοί, λόγιοι καὶ πολιτικοί, πρὶν ἔτι φανῇ ἐκφράζων τι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τὸ καθήκον τοῦ Ὀρθοδόξου χριστιανοῦ καὶ Ἑλλήνου διδασκάλου, ὁ Οἰκονόμος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐαρεστεῖται ν' ἀποδίδῃ ὁ κύριος Φαρμακίδης τὴν πᾶσαν περὶ τῆς ἐκκλησίας μέριμναν, ὡς ἔαν τὸ ἔθνος δὲν εἶχεν ἄλλον ὀρθόδοξον Ἑλληνα παρὰ τὸν Οἰκονόμον αὐτόν; Διατὶ τάχα νὰ παραπονηταὶ ἔκτοτε κατὰ τῶν γενομένων αὐτῇ ἢ Σύνοδος καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρουμένων μόνων τῶν περὶ Φαρμακίδην ὀλίγων φίλων καὶ ὁπαδῶν, ἢ τῶν ἀδιαφορούντων περὶ τὰ θρησκευτικὰ κατὰ μίμησιν πιθηκικῶν τῶν ἀθηναίων τῆς Ἑσπερίας, ἢ τῶν ἑτεροδόξων; Διατὶ τάχα ἡ γενικὴ σχεδὸν κατακραυγὴ τῶν ἐξωτῆς Ἑλλάδος ὁμογενῶν; Διατὶ τέλος ἡ ἐν Ἀθῆναις ἑνικὴ Σενέλευσις, αἱ Βουλαι, οἱ Ὑπουργοὶ μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐθεώρησαν καὶ ἐδιόρθωσαν ὅπως οὖν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἄλλως καὶ οὐχὶ κατὰ Φαρμακίδην; Διὰ φιλιαν τάχα πρὸς τὴν Ῥωσσίαν, ἢ τὴν Τουρκίαν, ἢ κατ' ἔχθραν πρὸς τὸν ἀμεμπτον καὶ ἀλάνθαστον σοφολογιώτατον Φαρμακίδην, ὡς φωνάζει δυσανασχετῶν καὶ λαδορῶν αὐτὸς ὁ θαυμαστὸς σοφός, φιλογενής καὶ ὀρθόδοξος Ἑλληνας, ὁ λεγόμενος Φαρμακίδης; Ἡ τάχα ταῦτα πάντα ἐξ ἀνοίας, ἀπαίδευστος καὶ ἀπειρίας κακνεντρεχοῦς τοῦ Πανελληνίου, μόνου ὑπάρχοντος νουνεχοῦς καὶ πεπαιδευμένου καὶ ἐμπείρου ἐν χρηστότητι βεβαίᾳ τοῦ μονομανοῦς τούτου σοφολογιωτάτου;

Ἵπὸρχει σύγγραμμα Γερμανικὸν μεταφρασμένον καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἐπιγραφόμενον δὲ Μεγάλα ἀποτελέσματα ἐκ μικρῶν αἰτιῶν. Ἄς προστεθῇ λοιπὸν εἰς ταῦτα καὶ ὁ κατὰ Οἰκονόμου ἀγὼν τοῦ Φαρμακίδου περὶ Ἐκκλησίας, πρῶτος τοσούτων σκανδάλων καὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ζημιῶν εἰς τὸ ἔθνος. Ἐπειδὴ καθ' ὅσον γινώσκομεν, ἡμεῖς γε, ὁ Φαρμακίδης, ἀρξάμενος ἐκ Βιέννης πρὸ 35 ἡδὴ ἐτῶν αὐτὸν τὸν κατὰ τοῦ Οἰκονόμου πόλεμον, [ὅτε ἐπέκρινε καὶ τὴν Ποιητικὴν τούτου, τὴν μόνην ὑπάρχουσαν ἄχρι τοῦ νῦν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, αὐστηρῶς καὶ ἐμπαθῶς, οὐχὶ δὲ κατὰ τὸ ἀκριβοδίκαιον καὶ ἀπαθῶς], ἐξηκολούθησεν αὐτόν καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἔλθων ὁ Οἰκονόμος μετὰ τὸν συντόπιτον Φαρμακίδην ἔκαμε τὸ μέγα καὶ ἀσυγχώρητον σφάλμα, νὰ μὴν ὑπάρῃ πρῶτος εἰς χαιρετισμὸν τοῦ Φαρμακίδου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπρεπε νὰ δακρύσωσι καὶ στεναῶσιν οἱ Πανελλήνες, ὡς ποτε ἐν Τροίᾳ διὰ τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα. Παταίει βέβαια καὶ ὁ Οἰκονόμος κατὰ τι, ἂν ἐκ περιφιλαντίας καὶ ὑπερφροσύνης ἡμέλησε τὸ μικρὸν τοῦτο, ἂν οὐχὶ καθήκον, τοῦλάχιστον μέσον φιλιώσεως καὶ εὐνοίας, ἀνώτερος ὢν ἄλλως κατὰ πολλὰ τοῦ κλεινοῦ Φαρμακίδου. Ἀλλ' ἡμεῖς [κατὰ τοῦτο μεμφόμεθα τὸν Φαρμακίδην ἀφιλοπροσώπως, ὅτι δὲν ἐπεσεφῆθη πρῶτος τὸν γηραιότερον συμπατριώτην του, ὄντα καὶ παλαιότερον διδάσκαλον, καὶ συγγραφεὰ πλειοτέρων ἀναγκαίων βιβλίων καὶ ῥήτορα ἐκκλησιαστικόν, ἔάν μάλιστα ἔκρινεν ἑαυτὸν ἀνώτερον τοῦ Οἰκονό-

μου κατ' ἄλλοι, καὶ μόνον ἀρμύδιον γνωμιδότην καὶ ὄδηγον εἰς τὰ πράγματα τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, ἐπειδὴ πῶς θελεῖ νὰ τιμῶμεν αὐτὸν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι κατ' ἄξιαν, [οὐχὶ βέβαια τὸ ὑπὲρ ἄξιαν], ὅταν αὐτὸς ἦεν πρῶτος αὐτοῦ τοῦτο πρὸς τοὺς κρείττους αὐτοῦ κατ' ἄλλα πολλά;

Περὶ δὲ τοῦ Οἰκονόμου, [ἵς τι: ἕως τώρα δὲν προσέβαλε τὸν Φαρμακίδην ἢ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ὑπερασπίσθη ἐνίοτε διὰ μόνου τοῦ λόγου ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τῶν προσβολῶν τοῦ Φαρμακίδου, δικαίωμα καὶ κατ' ἔθος, τὸ ὅποσον ἔχει πᾶς Ἕλλην οἰκοθεν, ὡς ὁμολογεῖ ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὸς ὁ Φαρμακίδης], περὶ τοῦ Οἰκονόμου, λέγομεν, ὡς ἄνδρὸς πασιγνώστου ἐν τῇ Πανελληνίῳ δὲν λέγομεν πολλά, διότι ἀρκούντως ἀπέδειξαν τὴν παιδείαν, τὴν πολυμαθειαν, τὴν εὐφυϊαν αὐτοῦ αἱ κατὰ καιροὺς συγγραφαί, ὁμολογούμεναι ἢ μὴ ὑπὸ τοῦ Φαρμακίδου, καὶ ἡ ἐν Σμύρνῃ μακρὰ διδασκαλία καὶ ὁ ἄμεινον τῶν Ἀθηναίων καὶ εἰτι ἄλλο. Τὶ κερδαίνει λοιπὸν ὁ εὐλογημένος αὐτὸς Φαρμακίδης, προσπαθὼν διὰ πολλῶν σοφισμάτων μακρολόγων ν' ἀποδείξῃ ἀπαιδευτον καὶ νεομαθὴ τὸν Οἰκονόμον; ἢ αὖ τιμῆθ' οὗτος τόχα ὡς σοφώτερος ἐκείνου καὶ εἰς ἅλλα καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά; Ἢς ἐναντίας ὁ Φαρμακίδης ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται ἀσοφώτερος καὶ ἀξιωματικώτερος ἑαυτοῦ. ἔχει μόνον δίκαιον, ὅταν λέγῃ, ὅτι ὁ Οἰκονόμος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοὺς κινδύνους, δὲν ἐδαπάνησεν εἰσέτι χρήματα εἰς τὴν κοινὴν ὠφελειαν. Ἀλλὰ μὴ γὰρ δὲν ἐστάθησαν καὶ ἄλλοι σοφοὶ καὶ ἄσοφοι πλούσιοι μακρὰν τῶν κινδύνων καὶ τῶν περὶ κοινωφελείας ὁμολογούμενων ἰδεῶν; Τίς εἶδεν ὅμως κατ' ἀκρίβειαν, ἥτιι ἔπραξεν ὁ Οἰκονόμος ἕως τώρα ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας; Ἡ Σμύρνη ἐγνώρισε καλῶς πρὸ πολλοῦ πάντα τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ Οἰκονόμου, ἢ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Καθ' ἡμᾶς ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐν Ἀθήναις, τιμῶσα τὸν Ἑλληνικὸν κληρον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ῥητορικὴν καὶ φιλολογίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπομένως καὶ τὴν τύχην τοῦ ἔθνους.

Ἄλλο τε, ἂν εἶναι χρεῖα, προσθέττομεν ὀλίγα καὶ περὶ τῶν πιθανῶν ἰδεῶν τοῦ Ὀρθοδόξου Φαρμακίδου καὶ τῶν μηχανημάτων καὶ κατακραυγῶν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἡμετέρου κληρου καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας.

ΝΕΑΝΘΗΣ.

ἘΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ.

Ἐπεὶ νῆσοι Ἑλληνίδες, ἀνήκουσαι γεωγραφικῶς καὶ διοικητικῶς ἐπὶ τῶν ἡμετέρων αὐτοκρατόρων, ἡ μὲν Κέρκυρα καὶ οἱ Παῖοι εἰς τὴν Ἡπειρον, ἡ δὲ Λευκάς, Ἰθάκη καὶ Κεφαλληνία μετ' ἄλλων τινῶν νησιδίων εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ἡ δὲ Ζίκυνθος εἰς τὴν Ἠλείαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὰ Κύθηρα μετὰ τῆς Αἰγυλίας εἰς τὴν Λακωνίαν, κείμεναι δὲ πλὴν τῶν τελευταίων τούτων εἰς τὸ πάλαι ἐπιλεγόμενον Ἰόνιον πέλαγος, ἡρπάγησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων τυχοδιωκτῶν ἀπὸ τοῦ πανταχόθεν ἐπιβουλευομένου καὶ προσβαλλομένου κράτους τῶν Βυζαντινῶν, καὶ μετὰ πολλὰς τύχας περιήλθον

τέλος εἰς τὴν Βρετανικὴν προστασίαν, αὐτονομηθεῖσιν πρότερον πρὸς ὀλίγον, ὡς Δημοκρατεῖα χωριστὴ ὑπὸ τὴν συμμαχικὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ὁ λαὸς τῶν νήσων τούτων εἶναι ὁμογενὴς, ὁμόγλωσσος, ὁμόδοξος ἡμῶν, καὶ εὐφυὴς καὶ φιλογενέστατος. Ἐνόςφω δὲ σχηματίζει πολιτείαν χωριστὴν, ἀρκεῖ πρὸς διακρίσιν περιστατικὴν νὰ λέγεται Ἐπτανησιακὸς καὶ οὐχὶ Ἰόνιος, διότι οὔτε πάλαι ποτέ οὔτε σήμερον ὑπάμχει αὐτοῦ λαὸς ἀλλόφυλος ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς πλησίον αὐτοῦ ὁμογενεῖς.

Ἡ Ἐπτάνησος ἔχει σήμερον [τὸ πολὺ 300,000 κατοίκους, τοὺς πάντας σχεδὸν ὀρθοδόξους, ἐκτὸς ὀλίγων Λατίνων, Ἑβραίων καὶ Διαμαρτυρομένων. Τὸ Πανελλήνιον ἡγήνοιο ὅπως οὖν τὴν κατάστασιν αὐτῶν τῶν νήσων, μέχρις οὗ εἰδοποιήθη ὅπως οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ ἐντοπίου τύπου, εἰς τὸν ὅποιον μόλις πρὸ ὀλίγου παρεχώρησαν ὀλίγην ἐλευθερίαν οἱ διέποντες αὐτὰς προσταταί. Ὁ τόπος οὗτος, ἀγύμναστος ἄχρι τοῦδε εἰς τὴν γλῶσσαν, λαμβάνει κατ' ὀλίγον καὶ κατὰ τοῦτο καὶ κατ' ἄλλα θαυμασίαν ἐπίδοσιν. Οἱ Ἐπτανήσιοι, μάλιστα δὲ οἱ Κερκυραῖοι, οἱ Κεφαλλῆνες καὶ οἱ Ζακύνθιοι, ἐκπαιδευόμενοι καὶ συγγράφοντες εἰς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, προσθέττουσι πολὺ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, καὶ θέλουσιν ὠφελεῖσθαι μεγάλως καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ πᾶν ἀγαθὸν τοῦ ἔθνους, ἐπεὶ ἔχουσι γνώσεις, ἐπιμέλειαν, τάξιν, ζῆλον, ὄντες εὐσεβεῖς, φιλομαθεῖς, εὖ καταστάτοι, φιλοπάτριδες, φιλότιμοι καὶ ἐπιχειρηματικοί. Οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἐπτάνησος δύνανται νὰ ὠφελήσωσιν ἰδίως τὴν Ἡπειρον ἐκ τοῦ πλησίον, ἔχοντες μετ' αὐτῆς εὐκολον καὶ συχνὴν συκοινωνίαν.

Διὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ὠφελειαν καὶ τὴν μέλλουσαν τύχην καὶ διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν χρησιμότητα εἰς τὸ ἔθνος εἶναι χρεῖα πρὸς τοὺς ἄλλους οἱ ἀδελφοὶ Ἐπτανήσιοι, περιποιούμενοι ὡς κόρην ὀφθαλοῦ τὴν γλῶσσαν, νὰ ἐπιμεληθῶσιν καὶ τὴν βελτίωσιν καὶ τελειοποιήσιν τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημίας, τὴν αὐξήσιν τῆς ἐν αὐτῇ Βιβλιοθήκης, τὴν ἐκπαιδεύσιν οὐ μόνον τῶν ἀρρένων, ἀλλὰ καὶ τῶν κορασίων εἰς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, τὴν ἀναγκαίαν σύστασιν τῶν κατὰ τόπους Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς μικροτέρων βιβλιοθηκῶν, καὶ πᾶν ἄλλο κοινωφελὲς κατὰστημα, ἢ μέσον ἢ ἐπινόημα, τείνον εἰς τὴν στενοτέραν μετὰ τοῦ λοιποῦ ἔθνους σύνδεσιν καὶ συχνότεραν συκοινωνίαν. Π.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΥΜΠÓΣΙΑ.

Ἐὰν κανεὶς στωϊκὸς δυσαρεστῇται πρὸς τὴν τοιαύτην συγγραφὴν ἡμῶν καὶ περιφρονῇ αὐτὴν ὡς μικροπρεπῆ, τὸν παρακαλοῦμεν νὰ στοχασθῇ, ὅτι τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον ἐνασχολοῦνται πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐτησίως τριακόσια-ἑξήκοντα-πεντάκις, εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀξιόλογον καὶ ἀξιοπαρατήρητον, καὶ δικαιολογεῖ ἀποχρόντως τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐκάμαμεν, νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς καὶ πανταχόθεν τὸ ἀντικείμενον.